

CRONICA DRAMATICĂ

Alexandru Drăgan, Tamara Crețulescu, Aimée Iacobescu, Eva Pătrășcanu și Gh. Cozorici în „Surorile Boga”.

Teatrul Național
„I. L. Caragiale”

SURORILE BOGA

de Horia Lovinescu

După 12 ani de la prima reprezentare, *Surorile Boga* demonstrează o surprinzătoare capacitate de rezistență la eroziunea timpului (și perioadele scurte sînt cele mai ne-

cruțătoare, aduc cel mai rapid demodarea), învingînd cu brio prejudecata persistentă în unele secretariate literare a perisabilității acelor piese „de angajare imediată” în actualitatea deceniului 50—60. Dacă piesa *Surorile Boga* ne convinge că rămîne o operă de căpătîi a dramaturgiei naționale socialiste, ea nu ocupă un loc mai prejos în creația scriitorului însuși. Am constatat cu acest prilej că dincolo de rezultatele bune și efectele judicioase educative ale revenirii în repertoriul permanent a unor opere din fondul clasic al dramaturgiei noastre socialiste — scenarii practic necunoscute noilor generații de tineret, — recitirea unor piese mai vechi din dramaturgia unor scriitori consacrați, ne oferă o perspectivă nouă asupra întregii lor creații. Ca la orice revenire pe un teritoriu

literar cunoscut, descoperim acum noi filiații tematic, persistența unor leitmotive, obsesii stilistice care conturează personalitatea și formația dramaturgului; mi se pare, de pildă, surprinzătoare legătura subtilă dar puternică dintre surorile Boga și Hans Cojocaru, cel care a fost în Arcadia, eroul care porucea ca mai toate personajele lui Lovinescu din acel mic tirgușor moldovenesc, ținut deopotrivă fantastic și prozaic, Eden al stării de copilărie, de puritate, al umora, infern al personajelor chinute și iremediabil condamnate, purgatoriu al altora, cei puțini, cu o șansă de resurrecție. „Locul unde nu se petrece nimic“, cadru frecvent în proza și dramaturgia interbelică, devine în *Surorile Boga* peisajul unor cutremure istorice fără precedent, teatrul unor uriașe dislocări sociale, cu repercusiuni vitale în psihologia celor care-l populează. Personajele care circulă în drama lui Lovinescu, fără a fi inedite ca tipologie socială, marchează saltul calitativ al modificării conștiințelor, salt care anunță dramaturgia marilor investigații sociale din ultimele două decenii. Odată cu surorile Boga au intrat pe scenele noastre cîtiva eroi de o factură deosebită, comuniștii — chiar dacă ponderea lor în dinamica acestei piese nu este covârșitoare prin prezență — dar ea impune prin impuls și sens istoric. Fără a avea ambițiile investigațiilor filozofice ale scrierilor sale ulterioare (*Moartea unui artist* sau *Arcadia*), *Surorile Boga* se dovedește a fi o dramă *clasică*, document al unei epoci, păstrîndu-și nealterată forța de penetrație la public.

Noua versiune scenică a Soranei Coroamă se deosebește de prestigioasa ediție princeps, datorată lui Moni Ghelenter în 1959, nu atît prin calitatea gândirii regizorale, cît prin calitatea interpretărilor actricești. Asistăm la un spectacol „întinerit“, dacă ne gândim la vârsta interpreților, sau la prezența ostentativă la rampă a tînărului Ovidiu Moldovan, ce deschide reprezentația fredonînd o melodie nostalgică și obligîndu-ne să intrăm într-un registru evocator. Această voită încadrare în ramele trecutului e marcată și în deschiderea părții a doua, prin aducerea la rampă a unui grup de tineri ce repetă frînturi din replicile anterioare; dincolo de această subliniere spectacolul se desfășoară în cadrul unui joc imediat, realist. Aici apar și semnele noastre de întrebare ca și principalul neajuns al montării. E de mirare cum în sectorul îndeobște asigurat profesional al primei noastre scene — actorii — distribuția s-a arătat sovăitoare sau neinspirată. Personajele viguroase ale dramei, bine construite, au apărut, cu puține excepții, palide, într-un desen actoresc nesigur, uneori neîndemnatice, alteori plat prin corectitudine. Dacă Eva Pătrășcanu realizează cu prestanță și exersat profesionalism silueta inflexibilei Iulia Boga, interpretele surorilor

mezine (Aimée Iacobescu — Valentina ; Tamara Crețulescu — Ioana) s-au prezentat la mari distanțe față de roluri. Insuficienta rezolvare dramatică a *rolului* colectiv al surorilor Boga care constituie centrul dramei — a avut urmări nefericite și asupra echilibrului celorlalte personaje, alterînd numeroase relații. În general, spectacolul suferă de un joc solistic, cu prea puțină comuni-care între actori. La capitoul contribuțiilor individuale se remarcă Emanoil Petruț, interpretul lui Pavel Golea, cu o pondere reală în reprezentație, îmbogățind uscăciunea unor replici printr-o prezență și o participare intensă, dublate de un patos plin de simplitate. În rolul unui „Miroiu“, a cărui moarte îi transformă viața în destin, Alexandru Drăgan aduce farmecul și candoarea întîlnite și în alte roluri. Părăsînd vechiul rol al lui Alec Gorăscu (pe care îl susține acum, în limitele unei exactități ireproșabile, Matei Gheorghiu), Gheorghe Cozorici, din păcate, n-a putut șterge din memoria noastră imaginea aceluși boier decavat, cinic, cabotin, și totodată autentic sentimental, creat de Aurel Munteanu. Cu o mască rigidă și impenetrabilă, lipsit de nuanțe, Costel Constantin, spre regretul nostru, s-a arătat un foarte schematic personaj negativ, în ciuda variațelor și bogatelor sale resurse interpretative. Apariție caricaturală, Ion Henter a creat un intermezzo pitoresc dar strident, după cum Raluca Zamfirescu, la fel de caricaturală, a punctat interludiul grotesc, ambii cu aceeași inexplicabilă lipsă de discreție artistică. În schimb, Cella Dima compune cu sobrietate și în linii sigure un portret dispărut azi din tipologia pieselor contemporane: moșierul, dușman de clasă. Parcă pentru a ne măci nostalgia față de spectacolul de actori care a fost *Surorile Boga*, reprezentația păstrează în rolul Eufrosinei Grosu neuitata creație a Eugeniei Popovici, rol episodic care a inaugurat în cariera acestei mari actrițe o zonă nouă de prospectare tipologică. Prezența Eugeniei Popovici subliniază de astă dată cu și mai multă evidență, discrepanțele stilistice ale montării.

Un cuvînt despre scenografie: intențiile regiei și ale scenografiei (Elena Pătrășcanu-Veakis) ni s-au părut limpezi și judicioase: proiectarea dramei în *stradă*, smulgera eroilor din interiorarele lor vechi, în sensul perimării istorice — odăite de slujbași micurburhezi, provinciale saloane boierești — pentru a se realiza *starea de spirit* a neuitatului august 1944. Dar interiorarele mișcate pe turmantă, cu recuzită parcă împrumutată din *Titanic Vals*, cu multă mucava și pînză pictată sînt vetuste, *fără să dea senzația* de vechi în sensul artistic, dorit de realizatori.

M. I.